

РЕШЕНИЕ

№ 131

гр. Варна, 13.12.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД – ВАРНА, I СЪСТАВ, в публично заседание на първи декември през две хиляди двадесет и първа година в следния състав:

Председател: Милен П. Славов

Членове: Петя Ив. Петрова
Мария Кр. Маринова

при участието на секретаря Виолета Т. Неделчева
като разгледа докладваното от Милен П. Славов Въззивно гражданско дело
№ 20213000500475 по описа за 2021 година

за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е образувано по подадена въззивна жалба от Д. С. Р. и СТ. КР. Р., и двамата представлявани от адв. Н. Д. от АК-София, насочена срещу решение № 260070/20.05.2021г., постановено по т.д. № 333 по описа за 2018г. на Окръжен съд - Добрич, с което са отхвърлени предявените от всеки от тях искове против Сдружение „Национално бюро на българските автомобилни застрахователи“, гр. София, подпомагано в процеса от третото лице-помагач ЗК „Лев Инс“ АД, ЕИК 121130788, гр. София, за заплащане на суми от по 200 000 лв. като обезщетения за неимуществени вреди, причинени им от смъртта на тяхната дъщеря Г.С. Р.а, вследствие на ПТП на 20.10.13г. на територията на окръг Малацки, Словакия, ведно със законните лихви върху претендираните обезщетения от датата на смъртта на пострадалото лице до окончателното изплащане на главниците, и същите са осъдени да заплатят на ответника направените по делото разноски. Счита се, че решението е неправилно поради противоречие с материалния закон и поради необоснованост, както и постановено в нарушение на процесуалните правила. Претендира се неговата отмяна и уважаване на предявените искове. Споделя се извода на първоинстанционния съд, че приложимото материално право е

това на Словашката република, което произтича от нормата на чл. 4 от Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Рим II), тъй като вредата е настъпила на територията на Словакия на 20.10.13г. Въпреки това обаче се поддържа, че на осн. чл. 16 от цитирания регламент, който допуска прилагането на правните норми на държавата на съда, разглеждащ спора, когато са налице особени повелителни норми, българският съд неправилно е приложил нормите за погасителната давност по § 106, ал. 1 и 2 от ГК на Словакия вместо особена повелителна норма на чл. 197 от КЗ /отм./ на Република България. Използвайки дефиницията на понятието „особена повелителна норма“, дадено в чл. 9 на Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения (Рим I), въззивниците обосновават тезата си, че нормата на чл. 197 от КЗ /отм./ има характеристиките именно на такава норма на нашия вътрешен правен ред. В тази връзка се цитира Решение на СЕС по дело C-149/18, което сочи, че характера на една норма като особена повелителна и то в областта на погасителната давност, следва да се установи въз основа на подробен анализ на текста, на общата структура, целите и контекста на приемането на тази разпоредба, което да обоснове извода, че тя има такова значение в националния правен ред, че може да се приеме изключение от приложимото право, определено съгласно чл. 4 от Регламента Рим II. В тази връзка се излага, че установената 5-годишна погасителна давност с нормата на чл. 197 от КЗ /отм./ е възприета изцяло и в нормата на чл. 378 от действащия КЗ, а двете са идентични на общата погасителна давност в българското материално право, установена в чл. 110 от ЗЗД още с приемането му през 1950 г. Тези норми не са били изменяни или редактирани именно поради същественото си значение за националната правна система, а така също и за социалния и икономически ред в страната. Данни за тези аспекти на необходимия, но ненаправен от първоинстанционния съд анализ на материалноправната норма от българското законодателство, се съдържаха в стенограмите от пленарните заседания на НС, на които са били обсъдени, приети и гласувани КЗ /в сила до 01.01.06г./, КЗ /в сила от 01.01.16г./, както и стенографският дневник от заседанието на Първото Народно събрание от 03.11.1950г., на което е бил обсъден законопроектът на действащия ЗЗД. Поради това се отправя искане за

тяхното приемане като доказателства по делото от въззивния съд, който да извърши необходимия анализ и да приложи нормата на чл. 197 от КЗ /отм./ по настоящия казус като особена повелителна норма.

Отделно от горното се поддържа, че в настоящия случай е налице очевидно по-тясна връзка, доколкото ишците са граждани и имат постоянно местопребиваване в Република България, където е седалището и на ответника, който е българско сдружение с нестопанска цел и Компенсационен орган. Поради това и съобразно Римската конвенция по настоящото дело макар и приложимо материалното право на Словашката република, следва да се осигури прилагането на повелителните норми на правото на съда, разрешаващ казуса. Противното становище води до накърняване на принципа на справедливостта, тъй като неоснователно ще лиши ишците от правото им на обезвреда от непоправимата загуба на дъщеря им. Изложени са и подробни съображения относно характера и интензивността на претърпените и продължаващите вреди на ишците от смъртта на детето им, поради което съобразявайки всички критерии при определяне размера на дължимото им обезщетение, се претендира отмяна на обжалваното решение и уважаване на предявените в 5-годишния давностен срок искове, ведно с присъждане на разноските по делото и адвокатско възнаграждение на осн. чл. 38, ал. 2 от ЗАдв..

В предвидения срок е депозиран отговор на въззивната жалба от насрещната страна Сдружение „Национално бюро на българските автомобилни застрахователи“, гр. София, представлявано от адв. М. К. от адвокатско дружество „А.Д., Р.Г. и съдружници“, гр. София, с който същата е оспорена като неоснователна. Сочи се, че възражението за наличието на особена повелителна норма от българското право, касаеща погасителната давност за предявените вземания, е направено за първи път във въззивната жалба, поради което е несвоевременно, а освен това и неоснователно. Посочено е, че в Регламент „Рим II“ не е посочено конкретното съдържание на понятието „особени повелителни норми“, предвидено в неговия чл. 16. От трайната практика на ВКС по приложението на ЗМТА се извлича съдържанието на това понятие, което съответства на дефиницията на съответната аналогична норма в Регламент „Рим I“ – особените повелителни норми са тези, които образуват основата на правопорядъка в Република България, т.е. онези императивни правни норми от публичен характер, които

са установени в Конституцията и формират основите на правовия ред в държавата. Касая се за т. нар. „свръхповелителни“ норми, които представляват „гръбнака“ на правопорядъка в държавата. Счита се, че в настоящия случай чл. 106, ал. 1 и ал. 2 от ГК на приложимото словашко право не противоречи на такива „свръхповелителни“ правни норми от правопорядъка на българското право. Налице е идентичност на уредбата относно наличието на давностни срокове за упражняване на правото на обезщетение за неимуществени вреди по съдебен ред, но е налице различие единствено в периода на давностния срок. В тази връзка се акцентира на това, че в чл. 15, б. „з“ от Регламент „Рим II“ е прието, че в рамките на обхвата на приложимото право се включват и способите за погасяване на задълженията, правилата за погасителната давност и прекратяването на права, вкл. правилата относно началото, прекъсването и спирането на срока на погасителната давност или прекратяване на права. Поради това се поддържа, че погасителната давност е обхваната от приложимото право и същото следва да се съобрази от правоприлагащия го съд. Споделя се, че нормата на чл. 197 КЗ /отм./ е повелителна, но не е част от „особените повелителни норми“.

Възражението на осн. чл. 4, ал. 3 от Регламент „Рим II“ /което се твърди, че също е предявено за първи път едва с въззивната жалба/ също се счита за неоснователно. Сочи се, че за да е налице изключението, че приложимо право към извъндоговорни задължения, възникнали от непозволено увреждане, е правото на държавата по местонастъпването на вредата, е необходимо, от обстоятелствата по делото да се изведе явно потясна връзка с друга държава, в частност на предходно отношение между страните, например договор, който е в тясна връзка с непозволеното увреждане. В случая деликтът е настъпил на територия на Словакия, причинителят на вредата е словашки гражданин с постоянно местожителство в Словакия; за увреждащото МПС липсва сключен застрахователен договор, поради което отговорността за изплащането на обезщетение за неимуществени вреди се поема от словашкия Гаранционен фонд, който е оторизирал словашко застрахователно дружество да обработва увредените лица. Освен това вредите на ищите от това непозволено увреждане следва да се определят като непреки последици от същото, поради което и не могат да обосноват самостоятелно изключение от правилото на чл. 4, ал. 1 от Регламент „Рим II“. Поради това и процесното произшествие няма по-тясна

връзка с Република България, за да се приложи българското материално право. Седалището на ответното по настоящото дело сдружение няма отношение към определянето на приложимото право, тъй като това юридическо лице не е страна по материалното правоотношение между делинквента и увредените лица.

В условията на евентуалност /ако въззивният съд приеме, че исковете не са погасени по давност/ се сочи, че се поддържат всички релевиращи възражения пред първата инстанция – твърдените от ищите вреди не подлежат на обезщетение по приложимото словашко право, действало към датата на настъпване на процесното ПТП /Решение на СЕС от 24.12.13г. по дело С-22/12г. е неотносимо към настоящия случай като постановено след настъпване на процесния деликт/; на осн. § 45, ал. 1 и § 46, ал. 2 от Закон № 8/2009г. от Сборника със закони за движението по пътищата, вина за настъпването на вредоносния резултат има и водача на автомобила, в който се е движила пострадалата дъщеря на ищите; налице е съпричиняване на вредите от пострадалата, която е пътувала без да е била седнала на предназначената за това седалка и да е поставила задължителния предпазен колан, което следва да се съобрази чрез намаляване на обезщетенията на осн. § 441 от ГК, вр. § 4, ал. 1, § 8, ал. 1 и § 45, ал. 1, изр. 2 от Закон № 8/2009г. от Сборника със закони за движението по пътищата. Поради това и на осн. чл. 266, ал. 3 от ГПК се поддържат пред настоящата инстанция всички доказателствени искания, които са били и прецизирани с молба на ответника свх. № 262228/20.04.21г., подадена пред първата инстанция. Освен това се поддържа и възражението за недължимост на лихва за забава върху обезщетенията, считано от датата на ПТП, тъй като до ответника не е била предявявана извънсъдебна претенция. Освен това ответникът в качеството му на Компенсационен орган не дължи лихва и на осн. чл. 285, ал. 2 от КЗ /отм./. Поради изложеното се претендира потвърждаване на първоинстанционното решение и присъждане на разноските по делото, възлизащи на 13 272 лв. с ДДС съгласно представена с отговора фактура от 11.08.21г., представляващи заплатено адвокатско възнаграждение, като отговора на въззивната жалба да се счита и за списък по чл. 80 от ГПК.

Отговор на въззивната жалба не е подаден от третото лице-помагач на ответника – ЗК „Лев Инс“ АД, гр. София.

С допълнително депозирани писмени молби от въззиваемата страна и от въззивниците, настоящият съд е бил сезиран съответно с искания за изменение на определението, с което съдът се е оставил без уважение доказателствените искания на сдружението и за отправяне на преюдициално запитване до СЕС, по които съдът се е произнесъл, оставяйки ги без уважение.

За да се произнесе въззивният съд прие за установено следното от фактическа и правна страна:

Първоинстанционното производство е образувано въз основа на подадената на **18.10.18г.** искова молба от Д. С. Р. от с. Раковски, общ. Каварна и от СТ. КР. Р. от гр. Добрич против Сдружение „Национално бюро на българските автомобилни застрахователи“, гр. София, за осъждането на ответника да им заплати суми от по 200 000 лв., представляващи обезщетения за претърпените от всеки от тях неимуществени вреди, изразяващи се в болки и страдания във връзка със смъртта на тяхната дъщеря Г.С. Р.а, настъпила на 20.10.13г. при получените травматични увреждания от ПТП, осъществено на територията на окръг Малацки, Словакия, ведно със законните лихви върху сумите, считано от 20.10.13г. до окончателното им изплащане. Ищците са твърдели, че на посочената дата дъщеря им Г. е била пътник, превозвана в л.а. марка „Мерцедес“, модел „Спринтер“, с ДК № ТХ 1077ХМ, с ремарке „Кнот“ с ДК № ТХ 8835ЕХ, управляван от А.В.В., когато около 00:05 ч. по магистрала D-2 Кути-Малацки, водачът на автомобил марка „Ситроен“, модел „Ксиара“, с рег. № МА-101АV – М. Й., предприел маневра „изпреварване“ спрямо попътно движещият се автомобил, управляван от А.В.. По време на тази маневра на водача Й. се привижда едър дивеч и в опита си да го избегне, автомобилът му изгубил устойчивост и ударил косо задната част на автомобила, в който се е возила Г. Р.а. Последният се завъртял, ударил дясната си предна част в средната мантинела, завъртял се около оста си и се преобърнал на дясната страна, заедно с прикаченото към него ремарке, като от удара механичната връзка между автомобила и ремаркето е била прекъсната. Поддържало се, че вината за настъпване на посоченото ПТП е била изцяло на водача Й., който е бил привлечен към наказателна отговорност в Словакия. Установило се, че за управляването от Й. МПС не е имало валидно сключен договор за задължителна застраховка

„Гражданска отговорност на автомобилистите“ към датата на ПТП – 20.10.13г. Поради това и отправените претенции са насочени против Сдружение „Национално бюро на българските автомобилни застрахователи“, гр. София, което в качеството си на Компенсационен орган съгласно чл. 284, ал. 3, т. 2 от КЗ /отм./, дължи заплащането на обезщетения на увредените лица, пребиваващи в България, когато в 2-месечен срок от настъпването на застрахователното събитие в държава членка, различна от Република България, не може да се определи застрахователят на виновния водач. Относно приложимото материално право ищците са поддържали, че същото следва да се определи съгласно чл. 4, § 1 от Регламент Рим II – правото на държавата, в която са настъпили вредите, а това е постоянното местопребиваване на ищците, тъй като болките и страданията от смъртта на своята дъщеря те търпят в България, където винаги са живели. Ищците са посочили, че преживяват изключително тежко загубата на своето дете, настъпила внезапно и по този нелеп начин. Те са били лишени от моралната опора, която Г. им е давала, от радостта на пълноценното и щастливо семейство, което са имали докато дъщеря им е била жива. Сочат, че двамата продължават да страдат от посттравматичен стрес, изразяващ се в нарушение на съня, често главоболие и тревожност. Преди трагичното събитие двамата ищци са били изключително жизнени и контактни, радвали са се на спокоен живот и са се срещали с други хора и приятели. Дори интензивността на страданието да намалее във времето, мъката ще остане за цял живот, поради което вредата е непоправима и претендираните обезщетения се считат за справедливи.

В отговора на исковата молба, подаден от ответното сдружение е поддържано, че исковете са недопустими, предвид неизпълнение на предпоставките от нормата на чл. 516, ал. 8 от КЗ и предвид забраната на чл. 515, ал. 4 от КЗ, тъй като ищците са предявили идентични претенции срещу застрахователя ЗАД „Алианц България“ АД, по които е образувано гр.д. № 4701/14г. на СГС. Освен това е обосновано становището за приложимост на словашкото материално право, регламентиращо разрешаването на повдигнатия пред български съд спор, изхождайки от чл. 4, ал. 1 от Регламент (ЕО) № 864/2007г. на ЕП и Съвета (Рим II) и Решение от 10.07.14г. на СЕС по дело № C-350/14г. Релевирано е възражение за погасяване на исковете по давност, която според чл. 101 от словашкия Закон № 40/1964 (Сборник

закони) Граждански кодекс, е три години за исковете от непозволено увреждане, считано от деня, в който правото може да бъде упражнено за първи път. В случай на смърт на близко лице, началният момент на погасителната давност е моментът на смъртта. Освен това е поддържано възражение, че претендираните от ищите вреди не подлежат на обезщетение съобразно словашкото материално право. Оспорено е и наличието на виновно и противоправно поведение на водача на автомобил марка „Ситроен“, модел „Ксиара“, с рег. № МА-101АV - М. Й.. Счита се още, че вина за настъпването на процесното ПТП има водачът на автомобила, в който е пътувала дъщерята на ищите – А.В.В., който се твърди, че е превозвал пътници над допустимия максимален брой и Г. Р.а е била превозвана без да е била седнала на предвидената за целта седалка. Поради това и на осн. чл. 219, ал. 1 от ГПК е отправено искане за привличане като трето лице-помагач на страната на ответника застрахователното дружество, застраховало гражданската отговорност на водача на л.а. марка „Мерцедес“, модел „Спринтер“, с ДК № ТХ 1077ХМ – ЗК „Лев Инс“ АД, гр. София. Релевирано е и възражение за съпричиняване на вредите от пострадалата Г. Р.а, тъй като същата е пътувала без да е седнала на предназначена за тази цел седалка и е била без поставен предпазен колан. Оспорен е размера на претендираните обезщетения като прекомерни, както и дължимостта на законната лихва, тъй като съгласно чл. 516, ал. 4 от КЗ (предишна чл. 285, ал. 2 от КЗ отм.) Бюрото не се счита в забава от датата на увреждането.

В допълнителната искова молба ищите са поддържали изразените правни съображения за допустимост на исковете предвид липсата на изтъкнатите от ответника процесуални пречки, както и за приложимост на българското материално право. Оспорено е възражението за съпричиняване на вредите от пострадалата Г. Р.а.

С допълнителния отговор на исковата молба ответникът е поддържал релевираните вече възражения с отговора на исковата молба.

С определение № 298/24.06.19г. първоинстанционният съд е конституирал като трето лице-помагач на ответника ЗК „Лев Инс“ АД, гр. София. Последното не е изразило становище пред първата съдебна инстанция. В хода на устните състезания пред въззивната инстанция дружеството чрез процесуален представител поддържа, че водачът на автомобила, който е бил

застрахован в ЗК „Лев Инс“ АД, гр. София, няма вина за настъпване на процесното ПТП, поради което и дружеството не носи отговорност.

По възраженията за недопустимост на исковото производство, релевиращи от ответника с отговора на исковата молба, е налице произнасяне с определение № 425/14.06.19г. по в.ч.т.д. № 302/19г. на ВАпС (със същото е отменено определение № 152/18.03.19г. по първоинстанционното т.д. № 333/18г. на ДОС за прекратяване на делото), с което тези възражения са приети за неоснователни. Съображенията, изложени в цитираното определение изцяло се споделят от настоящия съд, а именно: българският съд, пред когото са предявени исковите е компетентен да се произнесе по същите, тъй като съобразно Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, настоящото дело не предпоставя изключителна компетентност по см. на чл. 24, а същевременно е налице мълчаливото приемане на компетентността на българския съд по см. на чл. 26, § 1; приложим е КЗ /отм./, тъй като събитието е настъпило по време на действие на същия (съобразно § 22 от ПЗР и § 26 от ПЗР на действащия КЗ в сила от 01.01.16г.), а според отменения КЗ не е налице норма като тази на чл. 516, ал. 8 от КЗ; производството по гр.д. № 4701/14г. на СГС по предявените от настоящите ищци идентични искове, но против ЗАД „Алианс България“ АД, е било прекратено с влязло в сила определение и освен това липсва застраховка „ГО на автомобилистите“ за водача на автомобила, управляван от словашкия гражданин, с който се твърди, че е причинено процесното ПТП – следователно не е налице забраната по чл. 284, ал. 4 от КЗ /отм./.

Настоящият състав на съда намира, че приложимо по настоящото дело е материалното право на Словашката република на основание на общото правило (по см. на т. 18 от Преамбюла) на чл. 4, § 1 от Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Рим II). Това е така, защото ПТП е настъпило в Словакия и пряката вреда е смъртта на дъщерята на ищите. Претърпените болки и страдания, чието обезщетение се претендира по настоящото дело от родителите на пострадалата, представляват непреки последици от вредоносното деяние. Според Решение на СЕС от 10 декември 2015г. по Дело C-350/14, член 4, § 1 от Регламент (ЕО) №

864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година относно приложимото право към извъндоговорни задължения („Рим II“) трябва да се тълкува за целите на определянето на приложимото право към извъндоговорни задължения, произтичащи от пътнотранспортно произшествие, в смисъл, че вреди, които са свързани със смърт на лице при такова произшествие, настъпило в държавата членка на сезирания съд, и които са претърпени от негови близки роднини с местопребиваване в друга държава членка, трябва да се квалифицират като „непреки [...] последици“ от това произшествие по смисъла на посочената разпоредба.

Поради задължителността на тълкуването с посоченото решение, дадено от СЕС на приложимия Регламент, настоящият съд намира, че релевираните в молбата от 30.11.21г. правни съображения от въззивниците за приложимостта на хипотезата на чл. 4, § 3 от Регламент Рим II, са неоснователни. Липсват предпоставките от изключващите общото правило на чл. 4, § 1 норми на § 2 и § 3 от чл. 4 на Регламент Рим II.

Съобразно изпратените документи от МП на Словашката Република **относно действащото към 20.10.13г. материално право, регулиращо отговорността за неимуществени вреди, вследствие на смърт, причинена при ПТП** /т. II, л. 337-352 от първоинстанционното дело/, се установява следното: към посочената дата е действал Словашкия Граждански кодекс (40/1964), по-нататък само „ГК“; според § 427, ал. 1, отговорността за щети, причинени от специалния характер на тази експлоатация се носи от физическите и юридическите лица, извършващи транспорт, които според ал. 2 се наричат оператори; съгласно § 429 операторът е отговорен, както за щети, причинени на здравето и имуществото, така и за вреди, причинени от кражба или загуба на имущество. Според разясненията, дадени от длъжностното лице в МП на Словакия, отговорността на оператора за вреди от експлоатацията на транспортни средства е основана на специалния характер на тази експлоатация, която е източник на повишена опасност от настъпване на щети за здравето и имуществото. Отговорността по § 427 от ГК е предвидена и за други превозвачи, които експлоатират МПС съгласно Закон № 8/2009 Сб. Закони за пътния трафик. Тази отговорност има обективен характер и условието за ангажирането ѝ е да е налице причинена щета при събитие,

свързано със самата експлоатация на превозното средство и обстоятелствата, които са във връзка с тази експлоатация (най-вече конструктивни елементи, високата скорост на движение). Другите предпоставки са възникване на щетата и причинно-следствена връзка между събитието и щетата. Основание за освобождаване или намаляване на отговорността на оператора е наличието на вина на пострадалата страна – тогава отговорността се носи пропорционално, а ако щетата е причинена изключително по вина на пострадалия – само той носи отговорността. Когато се касае до сблъсък на транспортни средства и за определяне степента на участие на МПС в ПТП, това винаги се определя от съда, тъй като е правен въпрос, а не се решава от вещото лице. Освен това при преценката на участието на две или повече МПС във възникналите на щети от ПТП, гражданският съд може да вземе предвид становището на наказателния съд. Цитирана е съдебна практика на ВС на Словашката република, която има обвързващо значение за тълкуване на материалното право – „В случай на транспортно произшествие, причинено от недаване на предимство в движението на друго превозно средство, винаги в решаваща степен отговорността носи този водач, който е нарушил задължението да даде предимство на пътя; водачът на превозното средство, който има предимство в движението, не е задължен да променя посоката или скоростта на движението, освен ако няма индикация, че съществува риск от сблъсък с превозното средство, на което водачът е длъжен да даде предимство в движението. Това задължение и, следователно, задължението да предотврати сблъсък на превозното средства, водачът има само ако установи навреме и на достатъчно разстояние, че водачът на превозното средство, което трябва да му даде предимство при шофиране, не е изпълнил задължението си, респективно постъпва така, че се вижда, че няма да го изпълни“. Според цитирано Постановление на ВС на Чешката република от 09.09.03г., не е изключено сравнението на участието на отделни оператори в сблъсъка да доведе до заключението, че участието на някой от тях е толкова минимално, че той не носи отговорност за вреди от своя страна. В § 442 от ГПК са уредени начините на обезщетяване на щетите – обезщетява се действителната щета и това, което е пропуснал пострадалият (загубена печалба) – важи принципа за пълно обезщетяване на щетата (*restitutio in integrum*); при щета, причинена от някое наказателно деяние корупция се обезщетяват и неимуществените вреди в пари; щетата се обезщетява в пари;

ако въпреки това пострадалата страна поиска и това е възможно и целесъобразно – щетите се обезщетяват чрез възстановяване на предишното състояние; ако вредите са причинени с умишлено наказателно деяние, от което нарушителят е имал имуществена облага, съдът може да реши, че правото на обезщетение може да се задоволи с вещ, която е придобил нарушителят от имуществената облага. Според даденото тълкуване на понятието „щета“, употребено в нормата на § 442, е посочен, че под „щета“ може да се разбира недоброволна вреда на имуществото на пострадалия, при което може да се прави разлика между имуществена щета (обективно установено намаляване на имуществото на пострадалия) и неимуществена вреда (вредата се състои в болестта, душевна вреда и вреда на чувствата и намаляване достойнството на човека).

В документа на МП на Словашката република е допълнено, че в словашкото законодателство няма специален регламент за неимуществена вреда, причинена от автомобилно произшествие (болезненост от тъга). Посочва се в тази връзка действащият към 20.10.13г. текст от постановлението на ГК, което е относимо към поставения въпрос. Според § 11 физическото лице има право на защита на своята личност, най-вече на живота и здравето, гражданска чест и човешко достойнство, както и уединение, име и изрази от личен характер. Начините на репарацията на вреди от накърнение на правата на личността е уредена в § 13 – да се преустанови неправомерната намеса и да се отстранят последиците от тази намеса и да се даде адекватна удовлетвореност. При липсата на такава адекватна удовлетвореност и поради факта, че достатъчността или сериозността на физическото лице в обществото е значително намалена – последното има право на обезщетение за неимуществени вреди в пари, чийто размер на обезщетението се определя от съда, който взема предвид сериозността на възникналата вреда и обстоятелствата, при които е станало нарушаването на правото. Според § 15 след смъртта на физическото лице надлежно легитимирани са съпругът и децата му да упражняват правото на защита на своята личност, а ако няма такива – неговите родители. Според § 16 пък, който причини вреда от неправомерна намеса в правото на защита на личността, носи отговорност за това в съответствие с разпоредбите на този закон и носи отговорност за вреди. Цитирана е и словашката доктрина относно обезщетението на неимуществени вреди (за болка за тъга) на опечален близък. В цитираното

съчинение е прието, че именно § 11 от ГПК предлага правна основа на иск за обезщетение и на нематериална вреда, причинена на лице от смъртта на негов близък. Ако междуличностните връзки, които формират основата и рамката на личния живот на индивида, достигат определена интензивност и със сигурност показват други характеристики, такова разрушаване на отношенията може да доведе до неоправдана намеса в правото на неприкосновеност на личния живот. Правно средство за защита срещу такава намеса е търсенето на защитата на личността чрез адекватно удовлетворение, което може да бъде под формата на парично обезщетение за неимуществени вреди. Въз основа на съдебната практика и на решения на Народните събрания на Словашката и на Чешката републики, се обосновава, че правото на обезщетение за неимуществени вреди принадлежи само на най-близките роднини, на съпруг и деца, а когато ги няма – на родителите. Освен това този кръг на лицата може да се разшири и правото на обезщетение да се признае на по-близък неконкретизиран роднински кръг лица. Посочено е решение на ВС, в което е прието, че искове по § 13 на ГК за обезщетения за неимуществени вреди е възможно да се предявят само спрямо лице, което е извършило такава намеса в целостта на личността, поради което е изключена отговорността на застрахователя, и по този начин на самия оператор. Относно предявяваните пред словашките съдилища претенции от родители за обезщетение на неимуществените им вреди от смъртта на техни деца (пълнолетни или малолетни), размерите са били от порядъка от 15 000 евро до 200 000 евро, а признатите и присъдени обезщетения са били от порядъка от 25 000 евро до 8 000 евро.

От допълнително изпратеното от МП на Словашката република писмо (преводът е в т. II, л. 479-492), се установява, че закрепеното в § 11 от ГК право на уединение включва и защитата на интимната сфера, на вътрешния мисловен или емоционален живот на човека, на неговия живот в семейството, в отношенията му с друго лице, с което се намира в тясна емоционална, приятелска или подобна връзка. В случай на смърт на един от членовете на семейството, другото лице може да претърпи емоционална щета под формата на шок, тъга от загубата на близък човек и на връзката си с него. Вмешателството в емоционалната сфера на физическото лице, извършено с противозаконно действие от трето лице, при което е последвала смъртта на близкото лице, дава право да се изисква защита на личността. В случай, че

моралното удовлетворение не е достатъчно, ГК може да признае парична компенсация на нематериална щета. Компенсацията е за претърпяното чувство на фрустрация, шок, стрес, тъга, загуба на връзка с близко лице, а нейният размер се определя от съда с оглед тежестта на възникналата щета и на обстоятелствата, при които се е стигнало до нарушаване на личното право.

Съгласно § 106, ал. 1 от ГК, правото на компенсация на щетата има давност 2 години от деня, в който пострадалият се осведоми за щетата и за този, който е отговорен за нея. Според ал. 2 от същият параграф – Най-късно правото на компенсация на щетата има давност 3 години, а ако щетата е причинена умишлено, давността е 10 години от деня на събитието, от което е произлязла щетата; това не важи ако се касае за щета на здравето.

Относно нематериални щети при действието на договорна застраховка на отговорността е посочено, че съгласно § 4, ал. 2, б. „а“ от Закона за задължителната договорна застраховка /ЗЗДЗ/, същата се отнася само за обезщетяване на вреди върху здравето и разходите при смърт на пострадалия. Съществен прелом в съдебната практика по приложението на словашкия закон е настъпила след постановяването на Решение на СЕС от 24.12.13г. по дело С-22/12г. Хаасова срещу Петрик-Холингова, по което СЕС е тълкувал три Директиви на Съвета (72/166/ЕИО от 24.04.72г.; 84/5/ЕИО от 30.12.1983г. и 90/232/ЕИО от 14.05.90г.) и е приел, че задължителната застраховка за отговорността за щета, причинена от управлението на МПС трябва да покрие и компенсацията на нематериалните щети, причинени на близки лица на жертвите на причиняването на смърт при ПТП, ако нейната компенсация на база отговорност на застрахования за щетата се регламентира от вътрешнодържавното право, прилагано по спора по същото дело. Въпреки това решение на СЕС обаче в практиката на ВС на Словашката република не е преодолян формалистичния подход, че съгласно националното законодателство отговорността за обезщетение за неимуществени вреди от смъртта на лице при ПТП, не се обхваща от нормата на § 4, ал. 2 от ЗЗДЗ.

Относно нормативните правила за наземния транспорт, действали към датата на процесното ПТП от 20.10.13г. се сочи, че те са уредени със Закон № 135/1961г. от Сборника за наземния транспорт (пътен закон). Цитирани са максимално допустимите скорости за движение, уредени в Закон № 8/2009г. от Сборника със закони за движението - § 16, ал. 1-7, а специално за

магистралите - § 35, но за последните важат и общите правила за движение по другите пътища - § 37, ал. 2. Цитирани са и правилата за движение по пътищата от действияя към процесната дата Закон № 8/2009г., вкл. и при маневра „изпреварване“ - § 15. Използването на предпазните колани в МПС отново е регламентирано в Закон № 8/2009г. – според § 8, лице, седящо на седалката, която задължително е снабдена с предпазен колан или друго задържащо съоръжение, е длъжно да използва това съоръжение, при което са уредени и случаите на изключения от горното правило. Според § 45 от цитирания закон водачът не трябва да позволява да се превишава позволеният брой превозвани лица, а отделно от това – всяко превозващо се лице отговаря за спазването на своите задължения по този закон.

Относно установеното по фактите във връзка с настъпилото ПТП на 20.10.13г. в Словакия, при което е загинала дъщерята на ищите Г.С. Р.а (родствената им връзка е установена с удостоверение за раждане в т. I, л. 14):

От представения от ищите преведен на български език Протокол от ПТП, съставен на 20.10.13г. в 12:33ч. от длъжностно лице на отдел КАТ, гр. Малацки, се установява, че произшествието е настъпило в интервала от 00:05ч.-00:10ч. на 20.10.13г. на магистрала № 2, км. 27.65, окръг Малацки, извън населено място.Описаната версия като причина за възникване на събитието е, че водачът на МПС „Ситроен Ксиара“ с рег. № МА 101АВ, пътувал по магистрала D-2 Кути-Малацки и на около 27.500 км. е искал да изпревари автомобила пред него л.а. марка „Мерцедес“, модел „Спринтер“, с ДК № ТХ 1077ХМ, с ремарке „Кнот“ с ДК № ТХ 8835ЕХ, върху което е било превозвано МПС „Форд Транзит“, с рег. № ТХ5123ХН. По време на изпреварването му се е мернало, че на пътя пред него изскача едър дивеч, уплашил се и се опитал да го избегне. Вследствие на това си действие автомобилът му се подхлъзнал и поднесъл, ударил косо задната част на л.а. марка „Мерцедес“, модел „Спринтер“. Последният се завъртял, ударил се в средната мантинела с дясната си предна част, завъртял се около оста си и се преобърнал на дясната си страна заедно с ремаркетото и качения на негов автомобил, като от удара ремаркетото се откъсва от автомобила, който го движи. След спирачните маневри л.а. „Ситроен“ остава непосредствено до средната мантинела в посока на движението, на разстояние около 10 м. от преобърнатия „Мерцедес“. Последният остава преобърнат на дясната си

страна, с лявата си задна част е при средната мантинела, а с предната си част навлиза леко в лявото платно. Откъснатото ремарке заедно с превозвания върху него автомобил остават преобърнати на дясната си страна точно на средната мантинела, насочени с предната си част към автомобил „Мерцедес“. Пътниците от последния автомобил са били транспортирани за преглед и лечение в гр. Малацки и гр. Братислава. Пристигналият на място произшествието лекар е констатирал смърт, вследствие на мозъчна смърт при Г. Р.а. Ранените с лека телесна повреда са били 4-ма, а с тежка телесна повреда – 3-ма. Описаната причина за настъпването на вредите е неправилното отклоняване от посоката на движението при изпреварване, за което като виновен е посочен М. Й., управлявал „Ситроен Ксиара“ с рег. № МА 101AB.

От превода на Протокол от огледа на мястото на ПТП от 20.10.13г., съставен за периода от 2:27ч. до 7:00ч. се установява, че същото е настъпило на равна отсечка от асфалтиран път, разделен на 4 платна, с добра настилка, която е била суха и чиста, и при добра хоризонтална маркировка. Метеорологичните условия са били добри, видимостта не е била намалена при нощни условия. Описани са намерените следи върху трасето и местоположението на МПС и ППС.

На 22.10.13г. в гр. Малацки е бил съставен акт за смъртта на Г.С. Р.а /т. I, л. 11/, а в препис-извлечение от съставения в България акт за смъртта № 110/29.10.13г., е посочено, че починалата е била родена на 03.04.1995г. и не е била омъжена /л. 13/.

Срещу М. Й. е било повдигнато обвинение за причинена по невнимание смърт на осн. § 149, ал. 1, ал. 2, б. „а“ от НК и нанасяне на средна телесна повреда на осн. § 158 от НК, поради неправилно предприета маневра „изпреварване“, респ. се е отклонил неправилно от посоката на движението по време на изпреварването /л. 44-46/. С наказателна заповед от 27.09.2018г. по дело с референтен № 3Т/61/2018-470 на Районния съд Малацки, М. Й. е признат за виновен за нарушение на разпоредбите на чл. 15, ал. 3 и чл. 137, ал. 1 от Закон № 8/2009г., тъй като по време на изпреварващата маневра той се е стремил да заобиколи изпреварваните автомобили (марка „Мерцедес“, модел „Спринтер“, с ДК № ТХ 1077ХМ, с ремарке „Кнот“ с ДК № ТХ 8835ЕХ, върху което е било превозвано МПС „Форд Транзит“, с рег. №

ТХ5123ХН) чрез завиването на волана вляво, впоследствие, когато в лявата пътна лента той се е доближил до банкетата, рязко е завъртял волана вдясно и при частичното подхлъзване е станал сблъсък отстрани, когато под ъгъла той се е ударил в задната част на „Мерцедес“-а, в резултат на което последното е направило засечка на пътя, ударило се с предната дясна част в централната мантинела, завъртяло се около оста си и се преобърнало върху дясната си страна заедно с ремаркетото и превозвания с него автомобил. В резултат на така предизвиканото ПТП на място и вследствие на нараняванията си е починала Г. Р.а С. с постоянно местожителство в с. Раковски, ул. „Втора“, № 3, а описаните други физически лица са получили подробно описаните телесни увреждания. На подсъдимия са му били наложени съответни наказания, а на осн. чл. 288, ал. 1 от НПК потърпевшите се пренасочват с правото на обезщетение в граждански процес /т. II, л. 383-387/.

Наказателната заповед е влязла в сила и изпълнение на 19.10.2018г. с произнасянето на вина и наказание, и на 09.01.19г. – с произнасяне за компенсиране на щетата. Едновременно с това е посочено, че лицето А.В.В. по посоченото дело е бил пострадал, а не обвиняем и съдът няма информация за това той да е обект на наказателно преследване или друго санкциониране на територията на Словашката република, свързано с посоченото ПТП, по което е било водено дело с референтен № 3Т/61/2018г. /т. II, л. 506/.

От отговора на ответника, отправен до процесуалния представител на ищите на 26.05.14г. се установява, че въз основа на получената чрез електронно писмо от Словашкия Гаранционен фонд информация, МПС с рег. № МА101АV е незастраховано към датата на събитието.

От показанията на разпитаната като свидетел по първоинстанционното дело баба на починалата Г. Р.а – Р.М. (майка на ищеца С.Р.), които съдът преценява с оглед нормата на чл. 172 от ГПК, се установява, че когато е станал инцидента Г. е била на 18 години. Преди това семейството им е било много добро и всички били много работни. Г. отишла да работи в чужбина, за да изпраща пари на семейството си в България. Майката и бащата много са обичали Г.. След смъртта ѝ бащата С. е започнал да припада, лежал в болница. Майката пък е била лекувана в психиатрия и в момента е в къщи. При новината за смъртта на Г. двамата станали по-нервни като майката не можела да върши къщната си работа – играела си с една кукла. При приема на

лекарства двамата са добре. Ишците имат още 4 деца – най-малкият е на 14 години, другият е на 19 години, следващият на 21 години и най-големият на 22 години. Свидетелката сочи, че тя се грижи за всички тези деца. По-големите помагат на родителите си, когато имат работа и пари и купуват храна. Преди катастрофата ишците са работили, но след това не работили – свидетелката е взела през лятото на 2019г. сина си С. да ѝ помага на Златни пясъци да почиства плажовете и да арендува чадърите. Свидетелката отрича ишците да са имали здравословни проблеми преди катастрофата от 20.10.13г.

От изпратения регистър на трудовите договори на ищеца Р. се установява, че същият по няколко месеца е полагал труд през 2003г., 2004г., 2005г., 2006г., 2008г., 2018г. и за 1 месец през лятото на 2020г. /л. 400 на гърба/. Относно ишцата е получена информация от „Центъра за психиатрично здраве д-р Н. С. - Добрич“ ЕООД, че същата не се води на диспансерен отчет в регистъра на лечебното заведение, не е настанявана за лечение по задължителен или принудителен ред, не е лекувана и на доброволен принцип. Ишцата е имала сключени трудови договори през 2005г., 2008г. и последно за 2-седмици на м. 08.2017г. /л. 401-402/.

Въз основа на установените факти и при съобразяване на приложимото материално право (§ 15 от ГК на Словашката република) следва да се приеме, че при липсата на съпруг и на деца на загиналата Г. Р.а на 20.10.13г. в Република Словакия при ПТП на две МПС, ишците като нейни родители, са надлежно материалноправно легитимирани да предявят исковете си за обезщетение на неимуществените вреди, изразяващи се в преживените болки и страдания от загубата на своята пълнолетна дъщеря. Установи се по делото, че за управляваното МПС от виновния за причиняването на ПТП словашки гражданин, не е била сключена задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите. Поради това и съобразно приложимите норми от процесуален характер на КЗ /отм./, които съответстват на изискванията на Директива 2009/103/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 година относно застраховката Гражданска отговорност при използването на моторни превозни средства и за контрол върху задължението за сключване на такава застраховка, исковете надлежно са насочени против българския орган за изплащане на обезщетенията.

Установи се по настоящото дело, че ишците са живеели в едно

домакинство в с. Раковски, общ. Каварна, обл. Добрич, заедно със своите общо 5 деца, едно от които е дъщеря им Г. Р.а. Отчитайки заинтересоваността на разпитаната като свидетел баба на починалата, която е и майка на ищеца С., но и при липсата на доказателства, които да опровергават изложеното от нея относно техните преживявания, следва да се приеме, че семейството е било сплотено и членовете му взаимно са си помагали. За задоволяване на паричните нужди и за подпомагане на родителите си, Г., която е била на 18 години към. 20.10.13г., е предприела пътуване в чужбина с цел работа. В резултат на получените тежки травматични увреждания при настъпилото ПТП, същата е починала на мястото на инцидента. Новината е била тежко приета от родителите на загиналата млада жена, които според свидетелката променили своя начин на живот и са изживявали силна мъка и тъга от загубата на своето дете. Не се установи по делото, че в резултат на това преживяване ищите са отключили допълнителни болести, свързани с психичното им здраве. Не се установи и някой от тях да е бил на лечение или пък в резултат на преживяванията да е станал неспособен да осъществява трудови функции – доказателствата сочат на инцидентна тяхна трудова заетост в периодите, както преди трагичното събитие, така и след него. При това положение следва да се приеме, че са налице неимуществени вреди за всеки от двамата ищци, които в качеството си на родители са преживели силна болка и тъга от внезапната загуба на своята дъщеря, която в същата година е навършила пълнолетие. Това страдание подлежи на обезщетение съобразно § 11 от ГК на Словашката република. Неимуществените вреди могат да се компенсират чрез присъждането от съда на парично обезщетение - § 13 от ГК на Словакия.

Както беше посочено по-горе, в съдебната практика по приложението на нормите на ГК на Словашката република, все още съществува противоречиво разбиране относно нормативната допустимост на националното законодателство увредените лица да могат да претендират чрез пряк иск обезщетение за неимуществените си вреди против застрахователя (при наличието на застрахователно правоотношение, покриващо риска „Гражданска отговорност“ на автомобилистите към момента на причиняване на вредите). Настоящият състав на съда намира, че следва да приеме становището на словашките съдилища /при липсата на еднозначно произнасяне от ВС на Словашката република, който е компетентен да тълкува

националното законодателство/, че такъв пряк е допустим, а когато липсва застрахователно правоотношение - прекият иск може да се предяви против съответния Гаранционен фонд. Поради това на ищите по настоящото дело следва да се присъди обезщетение и имайки предвид вида и интензитета на претърпените от тях неимуществени вреди, както и тяхната възраст и наличието на още 4 техни деца, които продължават да им оказват морална подкрепа, то адекватните размери следва са по 100 000 лв. на всеки от тях.

Установи се още, че в приложимото материално право е уредено и основание за освобождаване или намаляване на отговорността на оператора, причинил вредите, когато е налице вина на пострадалата страна – тогава отговорността се носи пропорционално, а ако щетата е причинена изключително по вина на пострадалия – само той носи отговорността. Освен това при преценката на участието на две или повече МПС във възникналите щети от ПТП, гражданският съд може да вземе предвид становището на наказателния съд. На основание пък приложимия процесуален закон – българския ГПК, влязлата в сила присъда на наказателния съд е задължителна за гражданския съд, който разглежда гражданските последици от деянието, относно това дали е извършено деянието, неговата противоправност и виновността на дееца – чл. 300.

Както се посочи и по-горе, с влязла в сила и изпълнение на 19.10.2018г. с произнасянето на вина и наказание наказателна заповед от 27.09.2018г. по дело с референтен № 3Т/61/2018-470 на Районния съд Малацки, водачът на участвалото в процесното ПТП М. Й., е признат за виновен за нарушение на разпоредбите на чл. 15, ал. 3 и чл. 137, ал. 1 от Закон № 8/2009г., тъй като по време на изпреварващата маневра той се е стремил да заобиколи изпреварваните автомобили (марка „Мерцедес“, модел „Спринтер“, с ДК № ТХ 1077ХМ, с ремарке „Кнот“ с ДК № ТХ 8835ЕХ, върху което е било превозвано МПС „Форд Транзит“, с рег. № ТХ5123ХН) чрез завиването на волана вляво, впоследствие, когато в лявата пътна лента той се е доближил до банкета, рязко е завъртял волана вдясно и при частичното подхлъзване е станал сблъсък отстрани, когато под ъгъла той се е ударил в задната част на „Мерцедес“-а, в резултат, на което последното е направило засечка на пътя, ударило се с предната дясна част в централната мантиanela, завъртяло се около оста си и се преобърнало върху дясната си страна заедно с ремаркетото и превозвания с него автомобил. В резултат на така предизвиканото ПТП на

място и вследствие на нараняванията си е починала Г. Р.а С., а описаните други физически лица са получили подробно посочени телесни увреждания. Липсват данни водачът на второто МПС А.В.В. да е обект на наказателно преследване или друго санкциониране на територията на Словашката република, свързано с посоченото ПТП, по което е било водено дело с референтен № 3Т/61/2018г.

Липсват други доказателства по делото дали загиналата Г.С. е била превозвана, седейки на необозначена за целта седалка или правостояща, както и дали същата е било с поставен обезопасителен колан или не. При това положение по настоящото дело не може да се приеме наличието на поведение на пострадалата, което обективно да е допринесло за получаване на нейните травми, от които е настъпила смъртта ѝ. Релевираното от ответника в настоящия процес възражение в тази насока е неоснователно и определените по-горе обезщетения не следва да се намаляват.

Относно приложимата правна норма, регламентираща погасителната давност за предявените от ищците по настоящото дело искове.

С нормата на чл. 15, б. „з“ от Регламент (ЕО) № 864/2007 (Рим II), е прието, че приложимото към извъндоговорни задължения право по силата на този регламент урежда в частност и способите за погасяване на задълженията, правилата за погасителната давност и прекратяването на права, включително правилата относно началото, прекъсването и спирането на срок на погасителна давност или прекратяване на права. При това положение, относно правилата за погасителната давност (с оглед наведеното от ответника възражение за изтекла погасителна давност на предявените от ищците по настоящото дело претенции), следва да се приложат нормите на приложимото материално право на Словашката република и по-специално § 106, ал. 1 от ГК - правото на компенсация на щетата има давност 2 години от деня, в който пострадалият се осведоми за щетата и за този, който е отговорен за нея, а съгласно ал. 2 от същият параграф – най-късно правото на компенсация на щетата има давност 3 години, а ако щетата е причинена умишлено, давността е 10 години от деня на събитието, от което е произлязла щетата; това не важи ако се касае за щета на здравето.

С оглед на установените по настоящото дело факти (щетите не са

причинени умишлено), приложима е нормата на ал. 2, пр. 1 от § 106 на ГК - давността е 3 години, считано от датата на събитието. При това положение давността е изтекла на 20.10.16г., а настоящите иски са предявени на 18.10.18г., поради което и поради погасяването на вземанията по давност, предявените претенции са неоснователни и следва да се отхвърлят.

Настоящият състав на съда не приема за основателни релевираните с въззивната жалба правни съображения за наличието на хипотезата на чл. 16 от Регламент (ЕО) № 864/2007 (Рим II) – че нормата на чл. 197 от българския КЗ /отм./, действала към момента на настъпването на процесното ПТП, е особена повелителна норма и следва да бъде приложена, независимо от приложимото към извъндоговорното задължение словашко право. В тази връзка съдът съобрази произнасянето на СЕС с решение от 31.01.19г. по дело C-149/18г., образувано по преюдициално запитване относно тълкуването на членове 16 и 27 от Регламент (ЕО) № 864/2007 (Рим II), както и на член 28 от Директива 2009/103/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 година относно застраховката „Гражданска отговорност“ при използването на моторни превозни средства и за контрол върху задължението за сключване на такава застраховка. В същото се отбелязва, че в Регламент Рим II липсва определение на понятието „особени повелителни норми“, но от идентично употребеното и дефинирано понятие в Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения (Рим I) /заменил Конвенция 80/934/ЕИО относно приложимото право към договорните задължения, открита за подписване в Рим на 19 юни 1980 година – Римска конвенция/, следва да се приеме, че *„особени повелителни норми“ са норми, чието зачитане дадена държава смята, че е от решаващо значение за гарантиране на нейните обществени интереси, такива като политическа, социална или икономическа организация, до такава степен, че те са приложими към всяка ситуация, попадаща в обхвата им, независимо от приложимото към извъндоговорните задължения право*, както и че разпоредбите на настоящия регламент не ограничават прилагането на особените повелителни разпоредби на правото на сезирания съд. По-нататък в решението си СЕС отбелязва, че в контекста на Римската конвенция самият СЕС и приел, че изключението във връзка със съществуването на „особена повелителна норма“ по смисъла на законодателството на съответната държава членка трябва да бъде тълкувано

стриктно (решение от 17 октомври 2013 г., Unamar, C-184/12, EU:C:2013:663, т. 49) - националният съд в рамките на преценката му относно характера на „особена повелителна норма“ на националното право, с която смята да замести изрично избрания от страните по договора закон, следва да вземе предвид не само точния текст на тази норма, но също и общата структура и всички обстоятелства, при които посочената норма е била приета, за да може от това да стигне до извода, че тя има императивен характер, доколкото националният законодател я е приел, за да защити интерес, преценен като съществен от съответната държава членка (решение от 17 октомври 2013 г., Unamar, C-184/12, EU:C:2013:663, т. 50). Поради това в т. 31 от решението си от 31.01.19г. по дело C-149/18г. СЕС приема, че по аналогия на горното следва да се приеме, че що се отнася до евентуалното установяване на „особена повелителна норма“ по смисъла на член 16 от Регламент „Рим II“, запитващата юрисдикция трябва да установи, въз основа на подробен анализ на текста, общата структура, целите и контекста на приемането на тази разпоредба, че тя има такова значение в националния правен ред, че обосновава изключението от приложимото право, определено съгласно член 4 от този регламент. В светлината на критериите, изложени в точка 31 от решението, СЕС подчертава, че независимо от различията в националните правила относно давността, член 15, буква „з“ от Регламент „Рим II“ изрично ги подчинява на общото правило за определяне на приложимото право и че никой друг текст от правото на Съюза не установява специални изисквания по отношение на давността за иск като разглеждания в главното производство.

При тези обстоятелства СЕС е приел, че прилагането по отношение на иск за обезщетение за вреди, причинени от застрахователно събитие, на давностен срок, различен от предвидения в правото, определено като приложимо, би наложило установяването на особено важни причини, като явно накърняване на правото на ефективни правни средства за защита и ефективна съдебна защита в резултат от прилагането на правото, определено като приложимо по силата на член 4 от Регламент „Рим II“.

Според нормата на чл. 197 от КЗ /действал от 01.01.2006г. до 01.01.2016г./, правата по застрахователния договор се погасяват с тригодишна давност, считано от датата на настъпване на застрахователното събитие, а при застраховки „Живот“ и „Злополука“ и при застраховки „Гражданска

отговорност“ по т. 10 - 13 на раздел II, буква „А“ от приложение № 1 - с петгодишна давност от датата на настъпване на събитието. Посочените в т. 10-13 от р. II, б. „А“ застраховки са Гражданска отговорност, свързана с притежаването и използването на моторно превозно средство (сухопътни и такива по суша), Гражданска отговорност, свързана с притежаването и използването на летателни апарати, Гражданска отговорност, свързана с притежаването и използването на плавателни съдове и Обща гражданска отговорност (всяка отговорност за вреди освен посочените в т. 10, 11 и 12). Тази норма е възпроизведена в чл. 378, ал. 1 и ал. 2 от действащия КЗ, в сила от 01.01.16г. Преди това идентична по отношение на продължителността на погасителната давност е била уредбата в ТЗ – чл. 392 (действала в периода от 01.11.1996г. до 01.01.2006г.). Преди това в действащата нормативна уредба на застрахователните правоотношения, съдържаща се в ЗЗД /в сила от 01.01.1951г./ до отмяната ѝ с влизането в сила на ТЗ, продължителността на погасителната давност за правата от договора за застраховка е била 3 години от настъпване на застрахователното събитие.

Текстовете, уреждащи погасителната давност по застрахователните правоотношения, общата структура на нормите, целите и контекста на приемането им (в тази насока и представените с въззивната жалба стенограми от пленарните заседания на НС, на които са били обсъдени, приети и гласувани КЗ /в сила до 01.01.06г./, КЗ /в сила от 01.01.16г./, както и стенографския дневник от заседанието на Първото Народно събрание от 03.11.1950г., на което е бил обсъден законопроекта на действащия ЗЗД), не разкриват особености, които да обосноват, че същите са норми, основополагащи за защита на интересите на българското общество като цяло, както и на действащата политическа, социална и икономическа организация на българската държава. Същите са аналогични по структура и цел на приемането на всички норми в действащото и действащото българско законодателство, които уреждат погасяването на възможността да бъдат защитени по съдебен ред на субективни притезателни права поради бездействието на носителя им, посочвайки определен срок на това бездействие.

Освен посоченото, СЕС в цитираното по-горе Решение на Съда от 31 януари 2019 година по дело C-149/18 е приел, че член 27 от Регламент „Рим

II“ трябва да се тълкува в смисъл, че член 28 от Директива 2009/103, транспониран в националното право, не представлява разпоредба на правото на Съюза, която урежда стълкновителни норми в областта на извъндоговорните задължения по смисъла на посочения член 27, поради което и наличието на по-благоприятни правила на сезирания съд (каквато е подългата погасителна давност за правата на ишците в настоящия случай) не се прилагат вместо правилата на други държави членки, чието право е определено като приложимото такова, тъй като цитираната Директива се отнася единствено до законодателството за транспониране на държава членка.

Въз основа на всичко гореизложено следва да се приеме, че предявените искове като погасени по давност (съобразно приложимото материално право на Словашката република) следва да се отхвърлят като неоснователни. Обжалваното първоинстанционно решение следва да се потвърди.

Въззиваемото Сдружение „Национално бюро на българските автомобилни застрахователи“, гр. София, представлявано от адв. М. К., е отправило искане за присъждане на разноските по настоящото дело. По представените доказателства за уговорено възнаграждение /фактура № 0000005629/11.08.21г./ и за извършено заплащане на същото на 16.08.21г. /извлечение от банкова сметка/, разноските възлизат на общо 13 272 лв. – адвокатско възнаграждение с ДДС за защита пред въззивната инстанция. Същото е определено като сбор от минималните размери съобразно правилата на чл. 2, ал. 5 и чл. 7, ал. 2, т. 5 от Наредба № 1 на ВАдв.С по всеки от предявените от двамата ишци искове. Възражението на насрещната страна за прекомерност на възнагражденията са неоснователни, тъй като не е налице правна норма, която да ограничава правните субекти, които имат назначени юрисконсулти да наемат и адвокати за защита на правата си.

Третото лице-помагач е представило пред настоящата инстанция доказателства за извършени разноски, но не е отправило искане за присъждането им, а и на осн. чл. 78, ал. 10 от ГПК такива не му се следват.

Воден от горното, съдът

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение № 260070/20.05.2021г., постановено по т.д. № 333 по описа за 2018г. на Окръжен съд – Добрич.

ОСЪЖДА Д. С. Р., ЕГН ***** от с. Раковски, ул. „Втора“, № 3, общ. Каварна, обл. Добрич и СТ. КР. Р., ЕГН ***** от гр. Добрич, ул. „Детелина“, № 27 да заплатят на Сдружение „Национално бюро на българските автомобилни застрахователи“, ЕИК 130764706, гр. София, ул. „Граф Игнатиев“, № 2, ет. 2, сумата от 13 272 (тринадесет хиляди двеста седемдесет и два лева), на осн. чл. 78, ал. 3 от ГПК.

Решението може да се обжалва с касационна жалба пред Върховния касационен съд в едномесечен срок от съобщението до страните /чрез процесуалните им представители/, при наличието на предпоставките за допускане на касационното обжалване съобразно чл. 280, ал. 1 и ал. 2 от ГПК.

На осн. чл. 6а, ал. 4 от Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г., и за преодоляване на последиците, деловодителят да установи чрез телефонен разговор с процесуалните представители на страните дали същите желаят настоящото решение да им бъде връчено по електронен път на посочените от тях по делото електронни адреси и при задължението да потвърдят получаването му. При отказ, както и ако потвърждение не бъде извършено в тридневен срок от изпращане на съобщението, връчването да се извърши по общия ред.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____